

leletmentés keretében kibontottuk és dokumentáltuk a melléklet nélküli vázat. Koponyájának nagy része, a bal kar és az alsó lábszárak már nem voltak a helyükön. A jobb felkar 10 cm-rel magasabban volt, mint a test csontjai, ebből következőleg valószínűleg nem koporsóba temették. Melléklet nem volt, a váz mellett 2 kisdarab vas és egy kerámiatöredék volt szórványként.

GÁBOR OLIVÉR

**395. Pécs, Irgalmasok utcája 24.
(KÖH 69759)**

(Baranya megye) Kö?

2010 tavaszán az utca legalján, a 24. sz. ház előtt gyenge kötésű alapfal egy része került elő, mely az optikai vezeték árkanak ásása során megsérült, míg más részét már a korábbi közművek bolygatták. A nyitott árokban a fal egyetlen lehetséges szélét tudtuk csak megfogni, de lehet, hogy az is korábbi közműárok nyomvonala. Valószínűleg a középkori Pécs város 19. században lebontott, négyzetes alaprajzú D-i kapuja (Siklósi-kapu) alapjának egy részlete került elő.

GÁBOR OLIVÉR

**396. Pécs, Janus Pannonius utca 10.
(KÖH 26872)**

(Baranya megye) Rő, Kö, Tő

A telken egy új vendéglátóipari egységet kívántak nyitni, a telek É-i részén, lényegében a korábbi épület helyén, egy pilléralapokon álló épületet emelni. Az építési munkálatok 2010. június 29. és augusztus 25. közti időszakban a Janus Pannonius Múzeum régészeti megfigyelése mellett zajlottak.

A terület Sopianae késő római É-i temetőjének és a középkori városnak a területére esik. Római sírokkal, sírépítményekkel, középkori épületmaradványokkal, településhez kapcsolódó egyéb jelenségekkel lehetett előzetesen számolni. A területen korábban régészeti kutatás nem folyt. A telket D-ről (Janus Pannonius u.) és nyugatról (Káptalan u.) téglából és kőből épített támfal határolja. A Rózsakert területén a talajszint, az azt D-ről határoló Janus Pannonius utca szintjéhez képest kb. 2–4 m-rel magasabban van. A támfalak és a szintkülönbségek alapján előzetesen azt lehetett várni, hogy a területen vastag újkori-modern feltöltés van és a tervezett építkezés régészeti rétegeket és objektumokat nem is érint igazán. Meglepetésre nem jelentkezett a vastag feltöltés, jelentősebb feltöltéssel csak a D-i és Ny-i támfal közvetlen környezetében lehet számolni.

A terület rétegviszonyait tisztázandó ástunk egy É–D irányú kutatóárkot is a régészeti felügyelet keretében. Az árok helyét a telek K-i felében, az első előkerült római téglasír vonalában jelöltük ki. Északról indulva három szakaszban ástuk ki a 2 m széles árkot. Ezzel a módszerrel az árok vonalában É–D irányban 51 m hosszú telekterületből 31,5 m hosszú szakaszt kutattunk.

Északi irányban az építkezés, D-ről pedig az itt álló fák miatt kellett lerövidíteni az árok hosszát.

A megfigyelés során 21 objektumot számoztunk be, ebből 5 a kutatóárokban, 16 pedig az építkezés területén jelentkezett. Sopianae késő római É-i temetőjéből előkerült 6 téglasír és egy temetői épület részlete, amely egy újabb cella trichora; a középkor-hódoltság kor időszakából pedig egy kőfal és 9 gödör; az egyik gödör kora bizonytalan.

A megfigyelés során előkerült egy 1,25 m vastag, Ny-i irányban íves falszakasz, amelyet kívülről vastkos, négyzet alaprajzú pillérek támasztottak meg. A megtalált jelenséget egy nagyobb temetői épület Ny-i apszisaként azonosítottuk. Helyzete alapján egy háromapszisos temetői épületnek, egy cella trichorának határoztuk meg. Az épület területén Bertók Gábor georadaros felmérést végzett, ami szintén valószínűsített egy vastkos falakkal felépített cella trichorát, amelynek a D-i oldalát narthex zárhatta. A radarozás alapján középkori falat is feltételezhettünk.

A felfedezett épület a folyamatban lévő beruházás területén kívül esett, ezért a feltárást a Janus Pannonius Múzeum tervátás keretében végezte, saját pénzügyi finanszírozásban. Ez a kutatás szeptember 15. és november 30. között folyt, 170 m²-re terjedt ki, amelyből 132,5 m² teljesen feltárt, a maradék 37,5 m² pedig csak részlegesen kutatott.

A feltárást során beigazolódottak előzetes feltételezéseink: a Rózsakert területén előkerült Sopianae É-i temetőjének második, késő római kori háromapszisos temetői épülete. Ezenkívül az épületnél korábbi római kori objektumok (cölöplyukak és gödrök) is ismertté váltak. A középkor időszakából egy kőfalazatú lakóépület maradványai lettek azonosíthatók, a hódoltság időszakából pedig különböző gödrök. A feltárást során 25 objektumot számoztunk be.

A cella trichora

A régészeti megfigyelés alatt a Ny-i apszis falának középső szakaszát és a falhoz tartozó két középső támpillért tártunk fel 4×2 m nagyságú területen. A tervátás során az egész épület területe nem volt kutatható. A K-i apszist a Káptalan u. 8. épület közelsége, statikai okok miatt nem lehetett kutatni. Az É-i apszis É-i széle a területen folyó építkezés egyik árkanak közelsége miatt nem volt feltárható. A narthex D-i falának D-i fele a kijelölt szelvényhatáron kívülre esett. (Az épület D-i kiterjedését az ideeső szelvény kijelölésénél csak becsülni tudtuk.) Az épület feltárási területre eső részének kutatása sem fejeződött be, november végén a télies időjárás miatt a munkát félbeszakítottuk. A narthex és az É-i apszis területe teljesen feltárt. A Ny-i apszis a külső altalajszintig van kiásva. A kápolna négyszögletes központi része alatt kripta került elő, melyet a középkorban pinceként használtak. A feltárást ennek aljáig haladt előre.

A cella trichora épülete egy lapos hát DNy-i részére épült. Az ásatási terület É-i és D-i vége között mintegy

0,5 m-es szintesés figyelhető meg. A D-i (kutatatlan) oldala előtt, a mai szintviszonyokból kiindulva, a római korban egy mesterséges rézsút alakíthattak ki. Mivel a külső térszín az épület környezetében mind D-i, mind Ny-i irányban lejt, az esővíz-elvezetés könnyen megoldható volt. A hát aljában, a Ny-i oldalon egy vízfolyással lehet számolni. (A hódoltság korban ide egy csorgókút épült.) Az épület tájolása a terepviszonyokhoz igazodva É-D, 7 fokkal Ny-i irányban elfordítva.

A cella trichora egy földfelszín feletti kápolnából és egy föld alatti kriptából áll.

Kápolna

Bejárat a D-i oldalon volt (valószínűleg középen). Központi tere téglalap alaprajzú (6,30×4,78 m), amelyet Ny-ról, É-ről és K-ről egy-egy félkör alaprajzú apszis határol. A központi tér D-i oldala nem az oldalsó apszisok D-i szárával van egyvonalban, hanem túlnyúlik azon. A két oldalsó apszis íve azonos (átmérő: 3,94 m), az északabbi ennél nagyobb (átmérő: 4,78 m). A Ny-i apszist kívülről négy darab vaskos (~1,05×1,05 m) pillér támasztja, így a másik két apszisnál is négy-négy támpillérrel lehet számolni. Az északinál kettő helye azonosítható volt, a keletinél nem volt kutatható. A központi tér D-i oldala elé egy kis előcsarnokot (narthex) emeltek (belméret 2,28×4,80 m). A falak vonalában kívülről ~1,15×1 m nagyságú oldalsó támpilléreket emeltek. Déli oldalán a sarkokon valószínűsíthető támasztópillérek.

Az épület falvastagsága a méretéhez viszonyítva jelentős, statikai szempontok nem tették volna ezt szükségessé. Az apszisok falvastagsága átlagosan 1,30 m, a narthex É-i faláé 1,45, az oldalfalaké 1,35 m. (A D-i nem volt mérhető.) Az É-i és Ny-i apszis falalapozása ~1,10 m mély.

Az É-i apszis falazatát a hódoltság kor időszakában az alapozás aljáig teljesen kiszedték. A Ny-i apszis falazata visszabontott, az altalaj szintje felett 0,2–0,3 m magasan emelkedik. Északi szárának végét az É-i apszissal együtt kiszedték. Az apszis területén, részben rombolva annak falát, a hódoltság korban egy gödröt ástak. A narthex fala szintén a középkori szintig visszabontott. Az épület belső járósíntjéből nem maradt meg semmi.

Kripta

A kápolna téglalap alaprajzú központi tere alatt kriptát alakítottak ki. Déli oldalát az É-i narthexfal lesüllyesztett alapozása képezi, az É-i, K-i és Ny-i oldalon az apszisok záródásában emelték a kripta falait. A K-i és É-i oldal falvastagsága jelentős: 1,30, ill. 1,20 m – a szükségesnél jóval vastagabb. A Ny-i oldalon, a K-i-hez viszonyítva, megfelezték a falvastagságot, az 1,30 m széles sáv Ny-i, külső, részére emelték a falat, így a Ny-i apszis vonalában a kripta Ny-i oldala 0,65 m-rel kiugrik az elméleti falsíkból. Az É-i falból kiindulva, arra merőlegesen egy osztófal(?) 1 m hosszú (kutatható) szakasza került elő.

Ettől Ny-ra az É-i kriptafalat 0,48 m-rel megvastagították D-i irányban.

A kripta területe a középkorban egy kőfalazatú lakóépület pincéjének részét képezte.

Középkori épület

A római kori cella trichora területén középkori lakóház maradványai váltak ismertté. Az épület Ny-i része esik a római kori épület területére, két helyiség részlete látott napvilágot. A cella trichora falazatát részlegesen felhasználták a középkori lakóház építéskor, ami azt jelenti, hogy a középkor időszakában még látszottak felmenő római kori falak.

A megtalált É-i helyiség belső járósíntje mintegy 2 m-rel a középkori külső talajszint alatt van, ezért ez egy pincehelyiség. A cella trichora kriptájának területére esik, K-i irányban annál továbbterjed; 5,50×7,20 m nagyságú területen volt kutatható. A helyiség létesítéskor a kripta K-i és É-i falát a pince aljáig visszabontották, az É-i falat alapozásnak használták fel, arra egy átlagosan 0,78 m széles falat emeltek. A fal Ny-i vége nem maradt meg, de a római fal visszabontásának irányából jól látható, hogy nem egyenes, hanem D-i irányban megtörik (vagy kanyarodik). A helyiség D-i és Ny-i falát nem a római falra, hanem az elé, a kripta belső terébe emelték, az építéskor a Ny-i kriptafalat kismértékben roncsolták is. Nem érthető, miért nem használták fel a római falakat itt az építkezéskor. A falvastagság az északitól eltérő, átlagosan 0,56 m. A K-i apszis D-i szárának nagy részét szintén elbontották a pince létesítéskor. A helyiség járósíntjét kemény, döngölt agyag képezte.

A D-i helyiség Ny-i falát a cella trichora narthexének visszabontott K-i falára alapozták rá. Északi fala a pincehelyiség D-i falának vonalába esik. Belső járósíntjén döngölt agyag (alapozás?) jelentkezett.

Az épület valamikor a hódoltság kor időszakában pusztult el, leégett. Falait roncsolva, még szintén a hódoltság kor időszakában, gödröket ástak a területén.

TÓTH ISTVÁN ZSOLT

397. Pécs, Kis Flórián utca 11.

(KÖH 70847)

(Baranya megye) Kú

A 2010. augusztus 16–18-án végzett próbaátás során két, egymásra merőleges árkot húztunk a telken, melynek ÉK-i sarkában datáló leletek nélküli falmaradványokat találtunk. Feltételezésünk szerint a középkor folyamán itt a város szegényebb kézművesnegyede volt, kőépület nem épült. A török időszakból fennmaradt forrás az ún. Kücsük dzsámit a környéken mutatja. A kőalap legkorábbra datálható kora tehát a 17. század. A 2. fázisban a visszabontott alapokra épült felmenő fal – melynek csonkja szintén előkerült – viszont már mindenképpen újkori jelenség. A felmenő falhoz tartozó újkori ház egy helyiségét fogtuk meg, míg a korábbi